

Simon Sebag Montefiore

## Într-o noapte de iarnă

---

Traducere din engleză de Lucian Niculescu

## Cuprins

---

|                                    |     |
|------------------------------------|-----|
| Lista personajelor .....           | 9   |
| Prolog.....                        | 17  |
| Iunie 1945 .....                   | 17  |
| PARTEA I .....                     |     |
| „Clubul romanticilor fatali” ..... | 27  |
| PARTEA A DOUA                      |     |
| „Cazul copiilor” .....             | 133 |
| PARTEA A TREIA .....               |     |
| Patru îndrăgostiți .....           | 325 |
| PARTEA A PATRA                     |     |
| Jocul lui Stalin .....             | 393 |
| PARTEA A CINCEA                    |     |
| Serafima.....                      | 497 |

Respect pentru oameni și cărți

Epilog .....513

1973.....515

Istorie .....536

FAPTE ȘI FICȚIUNE.....536

Mulțumiri.....543



## Lista personajelor

---

Personajele principale sunt subliniate; personajele istorice reale sunt marcate cu asterisc.

### COPIII ȘI PĂRINȚII LOR

#### FAMILIA ROMAȘKIN

Konstantin Romașkin, scenarist și poet, căsătorit cu Sofia „Mouche” Ghedeonovna Zeitlin, vedetă de cinema.

Serafima Romașkina, 18 ani, unicul lor copil.

Sașenka Zeitlin, verișoara Sofiei, arestată în 1939, soartă necunoscută.

#### FAMILIA SATINOV ȘI SUITA

Herkules (Erakle) Satinov, membru al Biroului Politic, secretar al Comitetului Central, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, căsătorit cu:

„Tamriko”, Tamara Satinova, profesoară de limba engleză la Școala nr. 801.

Mariko Satinova, 6 ani, fiica lor.

Respectiv **Fiii lui Satinov** dintr-o precedentă căsătorie în Georgia:

„Vania“, Ivan Satinov, pilot, mort în 1943;

David Satinov, 23 de ani, pilot;

„George“, Gheorghi Satinov, 18 ani;

Marlen Satinov, 17 ani, șeful organizației de  
Comsomol pe școală.

Colonelul Loșa Babanava, șeful gărzii personale  
a tovarășului Satinov.

Valerian Ciubin, aghiotantul tovarășului Satinov.

## FAMILIA DOROV

Ghenrih Dorov, președintele Comisiei Centrale de  
Control și ministru al Controlului de Stat,  
căsătorit cu:

„Dașka“, dr. Daria Dorova, ministru al Sănătății, medic  
cardiolog.

## Copiii lor:

Sergei Dorov, 20 de ani, ofițer în armată;

„Minka“, Marina Dorova, 18 ani, colegă de școală și  
prietenă a Serafimei;

Demian Dorov, „Șobolanul“, 17 ani, șeful organizației  
de pionieri;

„Senka“, Semion Dorov, „Profesorașul“, 10 ani.

## FAMILIA BLAGOV

„Nikolașa“, Nikolai Blagov, 18 ani.

Ambasadorul Vadim Blagov, tatăl lui, diplomat.

Ludmila Blagova, mama lui.

Respect pentru oameni și c

## FAMILIA ȘAKO

Roza Șako, 18 ani, colegă de școală și prietenă a  
Serafimei.

Mareșalul Boris Șako, tatăl ei, comandantul Forțelor  
Aeriene Sovietice.

Elena Șako, mama ei.

## FAMILIA TITORENKO

Vladimir Titorenko, 17 ani.

Ivan Titorenko, tatăl lui, ministru al Industriei de  
Avioane.

Irina Titorenka, mama lui.

## FAMILIA KURBSKI

Andrei Kurbski, 18 ani, nou-venit în școală.

Piotr Kurbski, tatăl lui, dușman al poporului, arestat în  
1938, condamnat la 25 de ani de închisoare, „fără drept  
de corespondență”.

Inesa Kurbskaia, mama lui.

## PROFESORI AI ȘCOLII NORMALE NR. 801 „IOSIF STALIN”

Kapitolina Medvedeva, directoare și profesoară de  
istorie.

Innokenti Rimm, director adjunct, profesor de științe  
politice și etică marxist-leninistă.

Benia Golden, profesor de limbă și literatură rusă.



Respect p **Tamara Satinova**, profesoară de engleză (vezi mai sus Familia Satinov).

Apostolon Șuba, profesor de educație fizică.

Agripina Begbulatova, profesoară suplinitoare.

## CONDUCĂTORI

**Iosif Stalin\***, mareșal, secretar general (Secgen) al Partidului Comunist, președintele Consiliului de Miniștri, comandant-suprem, „Stăpânul”, „Instanța”.

„Vaska”, Vasili Iosifovici Stalin\*, 24 de ani, fiul său, ofițer de aviație, „Prințul moștenitor”.

Svetlana Stalina\*, 19 ani, fiica sa, studentă.

Viaceslav Molotov\*, ministru de Externe, membru al Biroului Politic.

Lavrenti Beria\*, șeful poliției secrete, ministru al Afacerilor Interne (NKVD/MVD). 1938-1945, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, membru al Biroului Politic.

Gheorghi Malenkov\*, membru al Politbiroului  
Andrei Vîșinski\*, adjunct al ministrului de Externe.  
„Sașa”, Alexandr Poskriobîșev\*, șeful de cabinet al lui Stalin.

Vsevolod Merkulov\*, ministru al Securității Statului (MGB).

Viktor Abakumov\*, șef al Contraspionajului militar (SMERȘ: Moarte spionilor), ulterior ministru al Securității Statului (MGB).

## MAREȘALI

Mareșalul Gheorghi Jukov\*, comandant-suprem adjunct  
Mareșalul Ivan Konev\*.

Mareșalul Konstantin Rokosovski\*.

## **POLIȚIA SECRETĂ**

Colonelul Pavel Moghilciuk, anchetator, Ministerul  
Securității Statului, Secția Cazuri Serioase.

Generalul Bogdan Kobulov\*, „Taurul“, Ministerul Secu-  
rității Statului.

Colonelul Vladimir Komarov\*, anchetator, Contraspio-  
najul militar/Ministerul Securității Statului.

Colonelul Mihail Lihaciov\*, anchetator, Contraspiona-  
jul militar/Ministerul Securității Statului.

## **STRĂINI**

Averell Harriman\*, ambasadorul SUA la Moscova.

Căpitanul Frank Belman, diplomat, adjunct al atașatu-  
lui militar, interpret.



## Prolog

---

Iunie 1945

La doar câteva clipe după împușcături, în vreme ce Serafima se uită la trupurile colegilor ei de școală, o albeață ușoară le glazurează deja carnea sfărtecată. E ca un înveliș de omăt, însă vara e în toi și ea își dă seama că trebuie să fie polen. Semințe de plop plutesc, saltă și fac tumbe prin aer cu mișcări arbitrare, întocmai ca o invazie de nave extraterestre micuțe. Moscoviții o numesc „ninsoare de vară“. În acea seară umedă, Serafima se luptă să respire, se luptă să vadă.

Mai târziu, atunci când își depune mărturia, își dorește să fi văzut mai puține, să fi știut mai puțin. „Ăștia morți nu sunt niște copii oarecare“, bolborosește unul dintre milițienii pe jumătate beți sosiți la fața locului. Când acești milițieni verifică actele de identitate ale victimelor și ale prietenilor acestora, ochii le clipesc încercând să evalueze primejdia și pe urmă pasează cazul mai departe cât mai rapid cu putință. Așa încât nu miliția, ci „Organele“, poliția secretă, sunt cele care fac ancheta. „E

Respectiv vorba de crimă, de sinucidere sau de conspirație?" vor întreba.

Ce să povestești? Ce să ascunzi? O greșeală și-ți poți pierde capul. Nu doar tu, ci și familia și prietenii, toți cei legați de tine. Ca o echipă de alpiniști: dacă se prăbușește unul, se prăbușesc toți.

Miza Serafimei este mai presus de viață și moarte: ea are optsprezece ani și iubește. Cu ochii țintă la cei doi prieteni care fuseseră vii cu câteva clipe înainte, înțelege că aceasta e problema cea mai mică și are dreptate: orice eveniment din viața Serafimei se va defini de-acum încolo ca „înainte” sau „după” împușcături.

Uitându-se la cadavrele prietenilor săi, vede întâmplările de peste zi cu o intensitate mărită. Este 24 iunie 1945. Ziua în care Stalin trece în revistă Parada Victoriei. Da, e una dintre zilele acelea speciale pe care și le amintește orice rus, întocmai ca 22 iunie 1941, data invaziei naziștilor. Războiul s-a sfârșit, străzile forfotesc de mulțimi de oameni beți care cântă. Toată lumea e convinsă că o Rusie mai bună, mai lipsită de griji va ieși la lumină după război. Dar asta depinde de un om al cărui nume nu este pronunțat de cei cu scaun la cap decât însoțit de respectuoase elogii.

Serafimei nu-i pasă câtuși de puțin de toate acestea, se gândește numai la dragoste, chiar dacă își ține iubitul secret, și pe bună dreptate. De obicei, atunci când elevele au o astfel de taină, le încredințează toate micile detalii prietenelor celor mai apropiate. Nu-i însă stilul Serafimei, care știe din propria-i familie că flecăreala se poate dovedi fatală în această epocă de crâncenă persecuție. Știe totodată că e cumva diferită, chiar dacă nu se prea poate hotărî din ce cauză. Poate pentru că se dezvoltă în umbra



Repetă în gând: Poate pentru că așa-i este felul. E convinsă că ni-  
meni, în decursul existenței omenirii, n-a mai cunoscut  
o pasiune ca a ei.

De dimineață, o trezesc ritmurile cadențate și joase  
ale fanfarelor militare care-și exersează marșul de Glinka  
pe stradă, huruitul motoarelor tancurilor, tropotul cava-  
leriei pe caldarâm și se dă jos din pat cu senzația că n-a  
dormit mai deloc.

Tatăl, Konstantin Romașkin, îi ciocăne la ușă.

— Te-ai trezit deja? Parada te entuziasmează?

Fata se duce la fereastră.

— Vai, nu! Plouă.

— Se va opri până la paradă.

Dar nu se oprește.

— S-o trezim pe mama?

Serafima pornește pe coridorul cu parchet și  
candelabru spre dormitorul părinților, pe lângă afișul  
înramat al filmului *Katiușa*, dominat de o femeie  
sculpturală în uniformă, care ține o mitralieră, proiectată  
pe un fundal militar. Are părul negru ca abanosul și  
dâre de unsoare de armă pe obraji, ca un viteaz indian  
cherokee. Litere de efect proclamă că steaua filmului  
este „SOFIA ZEITLIN” (mama Serafimei), iar scenariul  
îi aparține lui „KONSTANTIN ROMAȘKIN” (tatăl  
Serafimei). *Katiușa* e filmul preferat al ostașilor sovietici,  
scris de scenaristul numărul unu al lui Stalin. Serafima  
este ferm convinsă că grație unor astfel de scenarii a  
cucerit-o tatăl ei pe mama și cu siguranță că așa a  
păstrat-o.

Dormitorul. Un morman de așternuturi mătăsoase.  
Acolo e culcată *Katiușa* însăși. Păr negru lung, un braț  
gol durduliu. Serafima inspiră aroma familiară a mamei:



parfum franțuzesc, țigări franțuzești, cremă franțuzească de față.

— Mamă, trezește-te!

— Doamne! Cât e ceasul? Trebuie să arăt bine astăzi, trebuie să arăt bine zi de zi. Aprinde-mi o țigară, Serafimocika.

Sofia se ridică în fund; e dezbrăcată; sânii îi sunt plini. Are însă deja țigara pregătită într-un port-țigaret de fildeș.

Tatăl, tensionat și năzuros, umblă încoace și-ncolo.

EL: Nu trebuie să întârziem.

EA: Nu mă mai bate la cap!

EL: Tu întârzii mereu. De data asta nu putem întârzia.

EA: Dacă nu-ți convine, divorțează!

În cele din urmă, s-au îmbrăcat și sunt gata. Serafima descuie ușa de la intrare în aceeași clipă în care ușile tuturor celorlalte apartamente spațioase, cu podea de parchet și tavane înalte, se deschid în clădirea Granovski (cunoscută și ca „a Cincea casă a sovietelor”), care arată ca un tort roz de nuntă. Celelalte familii de elită coboară și ele.

Pe scări, vocile copiilor tremurând de emoție, scârțâitul pielii bine lustruite, pocnetul blacheurilor cizmelor; zornăitul medaliilor, pistoalele care se ating cu un clinchet de centurile cu cataramă împodobite cu stele. Mai întâi, părinții îi salută pe Molotovii cei îngâmfați — el are costum negru de cioclu burghez și monoclu pe capul rotund ca o ghiulea, iar soția, Polina, cu chipul ca un tomahawk, are blană de vizon. Chiar în fața lor, mareșalul Budionîi, cu mustățile-i pomădate și lungi ca niște ghidoane de bicicletă, fredonează un cântecel căzăcesc (afumat la 8 dimineța?), o nouă și frumoasă soție ițindu-se în spatele lui.

Respect pentru copiii mei și țara.

Pe primul palier, Herkules Satinov este în uniformă-i de general de paradă, cu pantaloni cu vipușcă roșie și epoletă stacojii cu stele aurite. Mama Serafimei îl îmbrățișează pe Herkules, prieten de familie de dinainte de revoluție. Copiii Satinov îi fac semn din cap Serafimei cu complicitatea conspiratorilor școlari.

— Ce-i nou? întreabă înfocat George Satinov.

Mereu zice asta. S-au întâlnit seara trecută la restaurantul Aragvi, iar în după-amiaza aceasta vor face ceea ce fac întotdeauna. Vor juca Jocul.

— Salutări comuniste, Serafimocika, spune tovarășul Satinov.

Serafima răspunde din cap la salut. Pentru ea, acest bărbat e o statuie imperturbabilă și rece, ca orice ștab tipic. Granit și gheață — și pomadă de păr. Știe că el are să stea curând alături de Stalin în vârful Mausoleului lui Lenin.

— Cred că ploaia se va opri pentru tovarășul Stalin, zice Mariko, fiica de șase ani a Satinovilor. Are cosițe împletite și un câțel de jucărie sub braț.

— Probabil că da, râde Tamara, soția tovarășului Satinov.

Afară în parcare. Ploaie caldă de vară. Aerul încărcat de apropierea furtunii, de aromele pregnante de liliac și măr înflorit. Serafima se teme că, în umezeală, firele de păr i se vor încreți ca niște sfredele blonde, iar rochia bleu cobalt cu gulerașul ei alb își va pierde forma. Dincolo de toate tocurile înalte, pălăriile clopot și chipiele cu cozo-roc stacojiu, poate să simtă deja râncezeala sudorii și a satinului îmbibat cu apă.

Gărzile de corp în uniforme așteaptă, ținând umbrelele deschise. Limuzinele blindate, cu faruri mari ca niște



planete și curbe ca ale dansatoarelor de cabaret, pornesc degrabă, una câte una, să-i transporte pe scurta distanță până la Marele Palat al Kremlinului. O coadă de automobile blocate în trafic se încolățește aproape de două ori în jurul zidurilor sale roșii.

SERAFIMA: De ce mergem cu mașina?

TATA: Nu-s decât o sută de metri.

MAMA: Ia încearcă tu să mergi oriunde pe tocurile astea înalte! Nu știi nimic despre femei, Konstantin!

Serafima se gândește la iubitul ei. „Mi-e dor, te iubesc, te doresc“, îi șoptește. Undeva, nu prea departe, face oare și el la fel?

Mașina îi lasă în fața Marelui Palat al Kremlinului. Fortificațiile roșii crenelate, domurile aurii în formă de ceapă, clădirile somptuoase în ocră și alb îi sunt atât de familiare încât Serafima abia dacă le mai observă.

Ceea ce vede atunci când traversează Kremlinul reprezintă întreaga ei lume. Ea ajunge lângă mausoleu, care seamănă cu un templu aztec. Făcut din marmură roșie, pătat ca pielea unei bătrâne, pare mult mai scund decât pe ecranul de cinema. Dincolo de bariere și gârzi, s-a montat o tribună centrală din lemn pentru protipendada bolșevică. Serafima știe că totul în viețile lor e secret, dar nimic nu-i privat. Ea este „un copil de aur“ și toți „copiii de aur“ merg la aceleași școli, își petrec vacanțele în aceleași stațiuni și, când cresc, se căsătoresc între ei. Fiecare își cunoaște locul și orice cuvânt are mai multe înțelesuri.

Cea mai bună prietenă a ei, Minka Dorova, o sărută. E cu frățiorul ei, Senka, în vârstă de zece ani. Tatăl lor, Ghenrih, în uniformă și el, îi oferă Serafimei un surâs anost și o strângere de mână rece și umedă. El e autoritatea supremă în materie de „virtute bolșevică“ și opusul



acesteia. Minka i-a mărturisit o dată că, atunci când era mică de tot, tatăl ei i-a pus în pătuț un portret al lui Stalin.

Ceilalți colegi de școală sunt și ei acolo, la fel ca aproape toți comisarii, mareșalii, exploratorii polari, compozitorii sau actrițele de care a auzit ea vreodată. Și odraslele lor, majoritatea de la școala ei, numărul 801. Un general face o plecăciune cuiva. Serafima privește atent pe după epoleții lui și iat-o și pe Svetlana, fiica masivă, pistruiată și roșcovană a lui Stalin, aproape de aceeași vârstă cu ea. E cu fratele ei, care poartă uniformă de general de aviație și soarbe dintr-o ploscă. Vasili Stalin îi zâmbește stins Serafimei și, chiar și după ce se uită în altă parte, îi simte privirea posacă ațintită asupra-i.

Cu mult înainte de ora 10, ea, părinții ei și prietenii acestora se află la locurile lor din tribuna de lângă mausoleu. Multimile uriașe și regimentele bătoase amuțesc complet atunci când un bătrân crăcanat și cu mers de rățoi, în uniformă de mareșal, urcă treptele mausoleului, urmat de camarazii săi de război: Molotov, Beria și, într-adevăr, vecinul ei, Satinov. Deși Serafima se află suficient de aproape încât să vadă ploaia șiroindu-i mareșalului Stalin de pe cozoroc pe obraz și să observe că Satinov discută cu el, n-o interesează ce-și spun. De-abia dacă-și amintește ceva despre paradă. Visează cum are să-și întâlnească iubitul mai târziu, cum are să-l sărute. Știe că el e aproape și asta o face dureros de fericită.

Parada s-a terminat. A venit vremea Jocului. Descotorosindu-se de părinți, Serafima își croiește drum prin îmbulzeala de soldați care dansează și civili care merg agale, ca să se întâlnească cu prietenii ei pe Kamennîi Most, în apropierea Kremlinului. Își caută prietenii și

Respira-i. Câtiva s-au costumat deja. Pentru unii dintre ei, Jocul reprezintă mai mult decât un joc; e o obsesie — mai adevărat decât realitatea.

Ploaia se oprește brusc; aerul e înțesat de polen sufo-cant, iar Serafima își pierde din ochi prietenii, înghion-tită de gloata chefliilor. Mirosul de vodcă și de pomi în-floriți, bubuitul asurzitor și fumul purtat de vânt al unor salve de tun, o sută de coruri stradale improvizate, care cântă romanțe din vremea războiului în mijlocul salvelor de onoare pornite din cincizeci de tunuri o înconjoară și o amețesc. Apoi, două împușcături sacadate, foarte aproape.

Serafima știe că prietenii ei au pățit ceva încă înainte ca sunetul să fi încetat să ricoșeze din zidurile Kremlinu-lui. În timp ce mulțimea se trage înapoi, ea pornește în fugă spre zgomot, ciocnindu-se de oameni, împingându-i la o parte. O vede pe Minka Dorova cum își trage frățiorul în căldura protectoare a jachetei și se uită fix în pământ ca o stană de piatră. În jurul ei s-au adunat colegii de școală dispuși într-un ciudat de protocolar semicerc. Toți au privirea ațintită în jos spre ceva anume; toți sunt foarte rezervați și tăcuți.

Minka își ridică mâna în dreptul feței.

— Să nu te uiți, Senka, îi spune fratelui său. Să nu te uiți!

Serafima este, preț de câteva clipe, împietrită de o groază de nedescris produsă de ceea ce vede. Fata e cea mai aproape de ea. Zace nemișcată, însă tot pieptul ei, înveșmântat în faldurile pelerinei, scânteiază de sângele roșu aprins care curge ca un șuvoi pe o stâncă. E moartă, Serafima știe, dar a murit doar de câteva clipe și sângele i se împrăștie încă pe trup, domolindu-se, impregnând,



închegându-se în timp ce ea privește. Dar privirea îi rămâne acolo doar o secundă, înainte de a zbura la băiatul de alături. O jumătate a feței îi este neatinsă, însă cealaltă, spulberată de glonțul care a sfâșiat-o, e spintecată și larg deschisă. Ea observă fărâme de craniu, fâșiute de carne rozalie și materie albă care lucește ca o cocă proaspătă și umedă. Un ochi i-a ajuns băiatului pe obraz.

Îl vede zvâcnind.

— O, Doamne! Hristoase! țipă. Uitați-vă, e viu!

Dă fuga să îngenuncheze lângă el, să-i cuprindă mâna, conștientă că i se îmbibă de sânge genunchii, rochia; are sânge între degete. Pieptul lui... eșarfa și catifeaua redingotei lui de bal mascat sunt încă imaculate fiindcă au culoarea vinului de Burgundia, remarcă ea irațional. El gâfâie foarte iute, geme, apoi, într-un mod cu totul de neuitat, suspină — un suspin gâlgâit și prelung, ce pare să vină direct din gâtleele care, într-o parte, se confundă cu chipul său. Se înfioară tot și după aceea pieptul i se liniștește. Nu mai e un băiat, nici măcar o persoană, nici urmă de prietenul pe care-l cunoștea atât de bine, iar în starea lui actuală pare incredibil că a existat vreodată.

Minka vomită. Cineva plânge în hohote acum; altcineva a leșinat și zace întins la pământ. Niște oameni străini se năpustesc și se retrag la fel de rapid, îngroziți. Serafima aude un țipăt puternic și ascuțit foarte aproape de ea. Este țipătul ei. Se retrage, dar simte ceva ascuțit ca un spin sub talpă și, când se ridică, ține în mână doi dinți însângerați.

Câțiva soldați și un marinar văd ce s-a întâmplat și îi cuprind pe elevi în brațe cu bunătatea necioplită a țăranilor care au trecut prin război. Îi duc deoparte,

Respectiv, în timp ce ei îi dă Serafimei o dușcă de vodcă, iar ea înșfacă sticla din nou și soarbe cu lăcomie până aproape că i se face rău. Dar arsura din stomac o calmează. Pe urmă, forțele de ordine — *miliția* — se află acolo. Roșii la față, întrerupți din cântece și urări, milițienii au un aer confuz și vulgar, dar cel puțin preiau controlul mulțimii și o îndepărtează pe Serafima de cadavrele pe care nu se poate opri să nu le privească.

Fata se duce la prietenii ei, care se țin strâns unii de alții. Dar e mânjită de sânge și toți se trag înapoi.

— Doamne, Serafima, e sânge pe tine! Ai peste tot!

Serafima ridică mâinile și-i murdărește.

Scântei argintii îi trec valvârtej prin fața ochilor când se uită iar la cadavre și pe urmă în sus, către stelele ca niște rubine ce strălucesc în vârful turnurilor Kremlinului. Ea știe că foarte curând, undeva în Kremlin, Stalin va fi informat că doi elevi de la Școala nr. 801 au murit violent și că acea forță feroce, vicleană, neobosită va căuta să dea un sens acestei morți, un sens care să servească propriilor scopuri înalte și misterioase.

Pe când cerul cu crăpături rozalii se întunecă, Serafima capătă dintr-odată cea mai insuportabilă certitudine: este ultima noapte a copilăriei lor. Aceste focuri de armă le vor face viețile harcea-parcea și vor scoate la lumină secrete care, altfel, n-ar fi fost descoperite nicio dată, mai cu seamă al ei.



## PARTEA I

---

### „Clubul romanticilor fatali”

*Fiecare ceas i-o bucurie,  
La învățătură și răgaz,  
Dragi copii, fiindcă ne este Stalin  
Nouă cel mai bun prieten azi.*

*De copilăria noastră fericită  
Dă de știre lumii, cânt voios!  
Mulțumim tovarășului Stalin  
Că ne e prezentul luminos!*

„MULȚUMIM TOVARĂȘULUI STALIN”  
cunoscută melodie sovietică

## Cu câteva săptămâni înainte

Cea mai bună școală din Moscova, și-a zis Andrei Kurbski în prima sa zi la Școala nr. 801 de pe strada Ostojenka, și, prin cine știe ce miracol binecuvântat, am reușit să ajung aici.

El și mama lui sosiseră mult prea devreme, iar acum zăboveau sub un portal vizavi de porțile școlii, ca doi țărani cu gurile căscate. A blestemat îngrijorarea mamei văzând-o cum ținea o listă și verifica toate accesoriile pe șoptite: ghiozdan — este; cămașă albă — este; haină bleumarin — este; pantaloni gri — avem; un volum de Pușkin; două caiete; patru creioane; pachetul cu sandviciuri... Acum se holba la el încruntându-și sprâncenele în cel mai enervant mod cu putință.

— Vai, Andriușa, ai ceva pe față!

Scoțând o batistă mototolită din poșetă, a udat-o cu salivă și a început să-i curețe obrazul.

Aceasta a fost prima lui amintire de la școală. Erau prezente acolo toate firele care aveau să ducă la măcel, dacă știai să le urmărești. Și începeau cu mama, care-l



curăța, în vreme ce el încerca s-o îndepărteze dând din mână, ca și când ar fi fost o muscă înnebunindu-l cu bâzâitul într-o zi de vară.

— Termină, mamă!

I-a împins mâna la o parte și și-a aranjat țațoș ochelarii la loc. Chipul ei scobit și uscat de dinapoia ochelariilor cu rame metalice îl scotea din sărite, dar a izbutit să se controleze, știind bine că ghiozdanul, sacoul și pantofii proveneau din cerșit pe la vecini, rugăminți pe la verișori (care-i lăsaseră baltă, firește, când tatăl lui dispăruse), pescuit prin târgurile de vechituri.

Cu patru zile înainte, la 9 mai 1945, mama lui i se alăturase în stradă la sărbătorirea căderii Berlinului și a capitulării Germaniei naziste. Însă, chiar și-n acea zi fabuloasă, lucrul cel mai uimitor era că, nu se știe cum, într-o perioadă mai relaxată a războiului, li se permisese să revină la Moscova. Și nici măcar *asta* nu se compara cu adevăratul miracol: el se înscrișese la toate școlile din centrul Moscovei așteptându-se să fie respins peste tot, dar, dintre toate, fusese acceptat la cea mai bună — Școala normală nr. 801 „Iosif Stalin“, unde învățaseră chiar copiii lui Stalin. Numai că această veste uluitor de bună îi pricinuisese de îndată mamei sale, Inesa, o nouă avalanșă de griji: cum avea să plătească taxele școlare din leafa ei de bibliotecară?

— Uite, mamă, se pregătesc să deschidă porțile, a spus Andrei, în timp ce un tadjik bătrân și mărunțel, într-o uniformă de portar maronie, zbârcit ca o castană prăjită, zângănea o legătură de chei.

— Și ce porți!

— Au vârfurile aurite, zise Inesa.

Andrei a cercetat portretele masive cioplite pe cei doi pilaștri în stilul Stalin imperial. Fiecare coloană fusese

împodobită cu o plăcă de bronz pe care, în siluete aurite, i-a recunoscut imediat pe Marx, Lenin și Stalin.

— Restul Moscovei e o ruină, dar uită-te la școala asta pentru elite! a exclamat el. Se pricep, nu glumă, să se ngrijească de-ai lor!

— Andrei! Ține minte, ai grijă ce spui...

— Vai, mamă!

Era de fapt la fel de prudent ca și ea. Când ți-a dispărut tatăl și familia ta a pierdut totul, iar tu te afli chiar pe muchia distrugerii, nu mai e nevoie să ți se reamintească să fii atent. A simțit-o pe mama lui ca pe un sac de oase când a cuprins-o în brațe. Alimentele erau raționalizate și abia dacă-și puteau permite să se hrănească.

— Haide, i-a spus el. Sosește lumea.

Deodată, copii în uniforma școlii — pantaloni gri și cămașă albă pentru băieți, fustă gri și bluză albă pentru fete — veneau din toate părțile.

— Mama, uită-te la mașina aceea! Oare cine o fi înăuntru?

Un Rolls-Royce a încetinit lângă bordură. Un șofer cu chipiu a sărit afară și a dat ocol în fugă mașinii să deschidă ușa din spate. Andrei și Inesa au privit cu ochi mari cum o femeie voluptuoasă, cu buze de un roșu aprins, cu maxilarul puternic și părul negru ca abanosul, a apărut din mașină.

— Ia uite, Andriușa! a exclamat Inesa. Știi cine e?

— Sigur că da! Este Sofia Zeitlin. Îmi plac filmele ei. E actrița mea preferată.

O și visase: buzele acelea cărnoase, formele acelea. Se trezise foarte jenat. Era bătrână — peste patruzeci de ani, ce Dumnezeu!

— Uite cum e îmbrăcată! se minuna Inesa, cercetând amănunțit taiorul ecosez și tocurile înalte ale Sofiei.